

Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010: de stand van zaken

In 2007 bracht CINOP drie publicaties uit over de ontwikkelingen in het kader van het Aanvalsplan Laaggeletterdheid. De drie publicaties betreffen een onderzoek naar de bekendheid van laaggeletterdheid in onze samenleving, een voortgangsrapportage van het Aanvalsplan en een monitor over deelname aan het lees- en schrijfonderwijs. Omdat deze publicaties gaan over het jaar 2006 en het Aanvalsplan toen ook startte, betreft het de beginfase van veel activiteiten. Marlon Poppelaars zet de belangrijkste punten uit de drie publicaties op een rijtje.

MARLON POPPELAARS/EINDHOVEN

Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010

Het Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010, kortweg Aanvalsplan, is in 2006 opgesteld door de minister en twee staatssecretarissen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit Aanvalsplan heeft twee doelen: op de eerste plaats het voorkomen van laaggeletterdheid in het initieel onderwijs bij schoolgaande jongeren en op de tweede plaats het terugdringen van laaggeletterdheid bij volwassenen. Het Aanvalsplan is breder opgesteld dan het Actieplan, dat aan het Aanvalsplan vooraf ging. De doelgroep is namelijk uitgebreid: niet alleen autochtone laaggeletterde volwassenen maar ook allochtonen die wel redelijk kunnen spreken in het Nederlands maar nog niet voldoende kunnen lezen en schrijven, worden tot de doelgroep gerekend. Het gaat hier om volwassenen van wie de vaardigheden op het gebied van lezen

en schrijven onder KSE-niveau 3 liggen. Behalve de verbreding van de doelgroep worden ook meer organisaties bij het Aanvalsplan betrokken. Het gaat niet meer alleen om de educatie: ook bedrijven, reïntegratiebedrijven, welzijnsinstellingen en bibliotheken kunnen een rol spelen bij het aanbieden van cursussen, bij het signaleren van laaggeletterdheid dan wel bij het doorverwijzen van laaggeletterden naar onderwijsinstellingen.

Hoe bekend zijn wij met laaggeletterdheid?

Om laaggeletterdheid aan te pakken, moeten mensen zich eerst bewust zijn van het bestaan van dit probleem. Dit is door CINOP, in samenwerking met TNS NIPO, onderzocht door middel van een telefonische enquête. Het blijkt dat bijna iedereen weet dat er in onze samenleving mensen zijn die moeite hebben met lezen en schrijven. Wel wordt het aantal

laaggeletterden flink onderschat.

Publicitaire aandacht over laaggeletterdheid lijkt niet erg aan te slaan. Het onderzoek is uitgevoerd net *na* de Dag van de Alfabetisering in 2006 en driekwart van de ondervraagden was toen niet bekend met de Dag van de Alfabetisering. Ook de bellijn, die een laagdrempelige methode zou moeten zijn om informatie in te winnen, bleek niet bekend. Slechts 2% van de ondervraagden wist de bellijn te noemen als informatiebron.

De helft van de ondervraagden denkt dat ze bekenden hebben die moeite hebben met lezen en schrijven, maar 86% geeft aan zelf geen moeite met lezen en schrijven te hebben. Tweederde van de mensen die aangaven wel moeite met lezen en schrijven te hebben gaf aan geen intentie te hebben hun schriftelijke vaardigheden te verbeteren. Er is kennelijk een groep mensen die de eigen laaggeletterdheid niet

erkent en een groep mensen die het probleem wel erkent maar geen stappen neemt om er iets aan te doen. Het is belangrijk inzicht te krijgen in het waarom hiervan en in hoe laaggeletterden te bewegen zijn een lees- en schrijfcursus te volgen.

Voortgangsrapportage Aanvalsplan over 2006

In de voortgangsrapportage wordt uiteengezet welke activiteiten in het kader van het Aanvalsplan zijn ondernomen en wat de resultaten zijn. Dit is onderzocht door vragenlijsten te sturen en informatie te verzamelen met betrekking tot het aantal deelnemers aan onderwijs laaggeletterdheid, activiteiten op dit gebied en de bekendheid met laaggeletterdheid. Om laaggeletterdheid terug te dringen worden er vooral activiteiten opgezet die randvoorwaarden creëren. In het initieel onderwijs worden leerlingen gestimuleerd een startkwalificatie te halen. De leerplicht is verhoogd naar achttien jaar, tenzij de leerling een startkwalificatie heeft gehaald; dan is de leerling niet meer leerplichtig. Verder is er voor het vmbo door de Stichting Lezen & Schrijven *Taalkr8!* ontwikkeld (zie voor meer informatie het volgende nummer van *ALFA-nieuws*).

Dit initiatief moet ervoor zorgen dat leerlingen meer plezier krijgen in taal en dat taalbeleid een grotere rol gaat spelen op school. Ook op het mbo komt meer aandacht voor taalbeleid en moeten competenties van docenten worden ontwikkeld. CINOP benadert mbo's om dit op te zetten. De Stichting Lezen & Schrijven zorgt vervolgens voor het informeren en activeren van bedrijven.

Ook hier gaat het erom beleid te implementeren om laaggeletterdheid te herkennen en terug te dringen.

Laaggeletterden moeten bewust gemaakt en geactiveerd worden. Hoe geletterdheid van werknemers concreet verhoogd moet worden, moet nog beter in beeld gebracht worden. De plannen bevinden zich nog in een voorbereidende en informerende fase, maar er zijn al verschillende scholen en bedrijven bekend die begeleid gaan worden. Gemeenten en provincies zijn voorgelicht en geactiveerd met betrekking tot het Aanvalsplan. Gemeenten hebben vooral als taak mensen op lees- en schrijfcursussen te krijgen.

Monitor deelname aan het lees- en schrijfonderwijs

Het doel van de monitor is in kaart te brengen hoeveel mensen uit de doelgroep deelnemen aan lees- en schrijfcursussen. Hiervoor zijn ROC's en andere instellingen benaderd. Zoals eerder gezegd, is de doelgroep verbreed en is het doelniveau opgetrokken naar KSE 3. In eerdere jaren waren er ongeveer 5500 cursisten die bij ROC's cursussen volgden, in 2006 waren dat er 7300. Het is moeilijk een vergelijking te maken met voorgaande jaren in verband met die verbreding. De bedoeling is het aantal deelnemers op te krikken tot 12.500 per jaar. ROC's maken steeds meer werk van werving van cursisten. Er is een samenhang tussen enerzijds de aanwezigheid van een beleidsplan, de samenwerking met gemeenten en de aandacht voor werving en anderzijds het aantal cursisten dat deelneemt. Cursussen richten zich vooral op de sociale redzaamheid van deelnemers; de

professionele redzaamheid komt minder aan bod en educatieve redzaamheid speelt alleen een rol bij cursussen op KSE-niveau 3. Van de deelnemers vervolgt 60% hun cursus (op een hoger niveau), slechts 13% haakt vroegtijdig af. Bij reïntegratiebedrijven is weinig aandacht voor het probleem van laaggeletterdheid. Voor wat betreft de particuliere aanbieders van taalcursussen is het onduidelijk of de deelnemers tot de doelgroep behoren. Voor bibliotheken is het de bedoeling dat ze een signalerings- en activeringsfunctie gaan vervullen. Welzijnsinstellingen zouden een belangrijke rol kunnen spelen omdat ze bekend zijn bij mensen en omdat ze laagdrempeliger zouden zijn dan educatieve instellingen.

Conclusie

Op het gebied van informatie, activering en het opzetten van beleid zijn de doelen volgens CINOP voor 2006 gehaald. Vanaf 2007 zouden daadwerkelijk concrete resultaten te tonen moeten zijn, vooral als het gaat om het aantal cursisten dat een lees- en schrijfcursus doet en het aantal organisaties dat betrokken is bij het terugdringen van laaggeletterdheid.

Literatuur

- Houtkoop, W. (2007), *Voortgangsrapportage Aanvalsplan Laaggeletterdheid over het jaar 2006*.
- Leeuwen, Th. van (2007), *Hoe bekend zijn wij met laaggeletterdheid?*
- Leeuwen, Th. van (2007), *Monitor deelname aan het lees- en schrijfonderwijs door laaggeletterden 2006*.

De publicaties zijn te bestellen via www.cinop.nl.